Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

28 286 Dierenwelzijn

Nr. 1435

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 mei 2026

Met deze brief informeer ik de Kamer over een aantal onderwerpen op het terrein van diergezondheid. Ik deel de laatste stand van zaken omtrent blauwtong in Nederland en ga in op aanpassingen in wetgeving in de Europese Unie ten aanzien van blauwtong. Ook geef ik een update over de uitgifte van paardenpaspoorten en informeer ik de Kamer over de Benelux-beschikking inzake gezondheidsvoorwaarden voor het niet-commercieel grensoverschrijdend verkeer van paardachtigen. Ten slotte reageer ik op enkele moties en toezeggingen, waaronder de toezegging over de bestrijding van infectieuze boviene rhinotracheïtis (IBR).

Blauwtongvirus (BTV)

In 2025 geen BTV in Nederland

In 2025 zijn er gelukkig geen BTV-besmettingen bij gehouden herkauwers in Nederland aangetoond. De resultaten van de monitoring, gecombineerd met signalen uit het veld, leiden tot de conclusie dat BTV niet heeft gespreid in 2025. Meerdere factoren hebben daarin een rol kunnen spelen, zoals een hoge vaccinatiegraad van de veestapel en natuurlijke bescherming na het doormaken van een BTV-infectie in 2023 of 2024. Er werden in diverse landen in Europa wel BTV-besmettingen met verschillende serotypes waargenomen (onder andere serotype 3 en 8 in België, Duitsland en Frankrijk).

Voor 2026 is het risico op BTV-besmettingen in Nederland met een serotype reëel. BTV-3 kan opnieuw gaan circuleren, en ook andere serotypes kunnen via (dier-)transporten of vectorverspreiding worden binnengebracht. Daarom is waakzaamheid van houders en andere betrokkenen van groot belang. Vaccinatie kan een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen van besmettingen. Houders kunnen, in overleg met hun dierenarts, besluiten over te gaan tot vaccinatie.

kst-28286-1435
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

Mede op verzoek van mijn ministerie hebben LTO, de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) in februari dit jaar een webinar georganiseerd om dierhouders en dierenartsen te informeren over de BTV-situatie in Nederland en de Europese Unie en mogelijke preventieve maatregelen, zoals vaccinatie. Daarnaast zullen, net zoals vorig jaar, GD en WBVR dit jaar een monitoringsprogramma uitvoeren naar BTV. De monitoring is bedoeld om zicht te houden op eventuele besmettingen en de verspreiding in Nederland, maar ook om eventueel andere BTV-serotypen snel op te sporen. Naast de monitoring blijft de meldplicht van groot belang. Dierhouders en dierenartsen moeten bij verdenkingen van een besmetting met BTV melding doen bij de NVWA. Dit kan door middel van telefonisch contact en via een online formulier[1]. De meldingen worden bijgehouden en waar nodig opgevolgd door de NVWA.

Verandering Europese wetgeving

Blauwtong (veroorzaakt door virus van serotypen 1 – 24) is een aangifteplichtige dierziekte volgens de Europese diergezondheidsverordening Vo (EU) 2016/429. In deze verordening is een indeling gemaakt in categorieën (A – E), mede op basis van ernst van de verschijnselen en de mate van aanwezigheid in de EU. BTV was tot op heden gecategoriseerd als C+D+E. Dit betekent dat BTV een ziekte is waarvoor lidstaten kunnen kiezen voor een bestrijding met het doel een officiële vrij-status te verkrijgen. Nederland had een vrij-status tot september 2023, toen de eerste besmettingen met BTV-3 werden aangetroffen.

De afgelopen jaren zijn vaker en in een groter deel van de EU verschillende serotypen van BTV aangetoond. Op het moment zijn 6 serotypen (BTV-1, BTV-3, BTV-4, BTV-5, BTV-8, BTV-12) in de EU aangetoond, waarbij meer dan 20 lidstaten te maken hebben met besmettingen met één of meer serotypen. Dit gegeven, en het feit dat het virus door knutten wordt overgedragen, heeft geleid tot consensus in de EU dat bestrijden met het oog op een vrij-status geen haalbare strategie meer is. De strategie moet zijn gericht op beheersen van de ernst van de besmettingen, bijvoorbeeld door vaccinatie, en preventie van verspreiding door handelsbewegingen.

Per 15 juli van dit jaar wordt blauwtong ingedeeld in categorie D+E. Dit betekent dat een officiële vrij status voor BTV niet meer mogelijk is. Voor de ziektes in categorie D+E zijn specifieke handelsvoorwaarden verplicht om verspreiding via handel te voorkomen. De meldplicht voor blauwtong blijft bestaan, net zoals de monitoring. De voorwaarden voor de handel in levende dieren en levende producten (sperma, embryo's, eicellen) worden geharmoniseerd met de voorwaarden voor een andere vector overdraagbare ziekte, epizoötische hemorragische ziekte (EHD) die ook in categorie D+E is ingedeeld. De impact en de wijze van verspreiding van BTV en EHD door knutten zijn vergelijkbaar en dus is het logisch ook de handelsvoorwaarden zoveel mogelijk gelijk te maken. Voor meer informatie over EHD verwijs ik graag naar de brief aan de Kamer van 12 mei 2025 (Kamerstuk 30 669, nr. 32).

Ten gevolge van de hercategorisering van blauwtong worden ook enkele gedelegeerde verordeningen (Vo (EU) 2020/686; Vo (EU) 2020/688 en Vo (EU) 2020/689) aangepast om de regels ten aanzien van monitoring, transport van dieren en handel in levende producten aan te passen. Er verdwijnen hierdoor enkele specifieke maatregelen, zoals de verplichting om transportmiddelen met biociden te behandelen vooraf aan een

[1] https://formulieren.nvwa.nl/formulier/nl-NL/Extern/sc1194_MeldingsformulierBlauwtongBedrijf.aspx/f1194_Gegevens

transport met levende dieren. Dit levert een vermindering in het verplichte gebruik van biociden op en daarnaast een gedeeltelijke verlichting van de regeldruk. De wijzigingen van de gedelegeerde verordeningen worden binnenkort door de Europese Commissie gepubliceerd en zullen per 15 juli van dit jaar in werking treden.

Reactie rapport «Onafhankelijk onderzoek naar de uitbraak van het blauwtongvirus in 2023 in Nederland»

Tijdens het commissiedebat «Zoönosen en dierziekten» van 14 januari jl. heeft het lid Graus (PVV) een rapport met de regering gedeeld, getiteld «Onafhankelijk onderzoek naar de uitbraak van het blauwtongvirus in 2023 in Nederland» (hierna: het rapport). Het rapport gaat in op de mogelijke introductieroute en verdere verspreiding van BTV-3 in Nederland. Het rapport gaat in op de vragen: (1) hoe heeft de uitbraak volledig onverwacht kunnen gebeuren en (2) waarom verliep de uitbraak zoveel sneller en ernstiger dan in de blauwtonguitbraak van 2007 – 2008? In het rapport worden verschillende hypothesen beargumenteerd over mogelijke introductie en/of versnellers voor verspreiding van BTV-3. Daarnaast zijn suggesties gedaan voor aanvullend onderzoek. Hier geef ik, mede naar aanleiding van de toezegging van mijn voorganger, een reactie op dit rapport.

Mogelijke introductie van BTV-3

Allereerst wil ik de auteurs danken voor hun werk en toewijding om de mogelijke introductieroute van BTV-3 te vinden. Het belang om mogelijke introductieroutes van infectieuze dierziekten te onderzoeken, onderschrijf ik. Het kennen van introductieroutes geeft inzicht voor mogelijke preventieve maatregelen. Er is daarom in 2023 en 2024 veel onderzoek uitgevoerd door Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) en het Centrum Monitoring Vectoren (CMV) van de NVWA naar de mogelijke herkomst en de wijze van verspreiding van BTV-3. WBVR en CMV zijn gerenommeerde onderzoeksinstellingen die gebruik maken van data analysemethoden en rekenmodellen volgens de richtlijnen van het Europees Referentielaboratorium (EURL) en recente inzichten uit de wetenschappelijke literatuur. WBVR en CMV hebben helaas geen eenduidige route van insleep of herkomst van BTV-3 kunnen vaststellen.

Ik heb het rapport gelezen en beoordeeld. Het rapport beschrijft ten aanzien van de mogelijke introductie met name de hypothese van meekomen van knutten met BTV met afvaltreinen uit Italië. Er worden diverse bevindingen aangevoerd die deze hypothese kunnen ondersteunen. Ik heb deze bevindingen beoordeeld en besproken met deskundigen van onder andere WBVR en CMV. Hoewel de bevindingen plausibel overkomen, zijn er diverse kanttekeningen bij te plaatsen. Zo kunnen alleen vrouwelijk knutten het blauwtongvirus overdragen en is overdracht op eitjes, die vervolgens in het huisvuil kunnen uitkomen, niet mogelijk. Besmette vrouwelijke knutten hebben dus de gehele treinreis moeten kunnen overleven, en moeten vervolgens in Nederland in staat zijn geweest om een herkauwer te infecteren. Er is in de literatuur geen voorbeeld bekend van verspreiding via knutten die mee zijn gekomen met huisvuiltransporten. Daar komt bij dat nooit BTV-3 is vastgesteld op het vaste land van Italië. Wel is BTV-3 op Sardinië vastgesteld, maar dit was in 2021 voor het laatst. Deze stam uit Sardinië is vergeleken met de stam die in Nederland heeft gecirculeerd (fylogenetisch onderzoek). Er bleek geen verband te zijn tussen deze stammen. Daarmee is het onwaarschijnlijk dat BTV-3 in Nederland is binnengebracht met transport van huisvuil uit Italië.

Mogelijke risicofactoren voor snelle verspreiding van BTV-3

Ten aanzien van de snelle verspreiding van BTV-3 in Nederland in 2023 en 2024 beschrijft het rapport twee factoren: windgedrevenheid en de aanwezigheid van natte teelten en natte natuur. Er zijn vele soorten knutten en niet alle soorten zijn in staat het virus over te brengen. Knutten die BTV kunnen overbrengen, bevinden zich voornamelijk in de nabijheid van gastheren (zoals: schapen en andere herkauwers) en niet specifiek alleen in natte natuur. Van de knutten die vooral in natte natuur voorkomen, is tevens betrokkenheid bij de verspreiding van BTV niet aangetoond. Het effect van wind bij de verspreiding van BTV is bekend. Knutten kunnen door wind over grote afstanden worden verplaatst. Dit kan volgens deskundigen daarom ook bij de verspreiding van BTV-3 een rol hebben gespeeld.

Geen reden tot aanvullend onderzoek

Zoals ik eerder aangaf wil ik de auteurs bedanken voor hun werk en gestelde hypothese. Het rapport geeft, gezien bovenstaande, onvoldoende aanknopingspunten om vervolgonderzoek te starten. Zoals aangegeven is het bij een dierziekte-uitbraak van belang de mogelijke introductieroute vast te stellen om waar mogelijk preventieve maatregelen in te kunnen stellen. De praktijk is echter dat dit niet in alle gevallen lukt. In het geval van BTV-3 in Nederland is de bron helaas niet gevonden. Nergens ter wereld was deze specifieke variant van BTV-3 bekend, waardoor een aanknopingspunt om verder te zoeken helaas ontbreekt.

Uitgifte paardenpaspoorten

Zoals eerder in brieven aan uw Kamer gemeld (Kamerstuk 28 286 nr. 1376 en Kamerstuk 28 807 nr. 308) verandert het proces rondom de uitgifte van paardenpaspoorten. Per 1 juli 2026 worden paardenpaspoorten afgegeven, geregistreerd en bezorgd door vijf instanties die door mij daartoe gemandateerd en gemachtigd worden. Hiervoor is het Besluit mandaat en machtiging LVVN voor afgifte en bezorging paardenpaspoorten 2026 (hierna: Besluit) gepubliceerd in de Staatscourant. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan aangescherpte Europese wet- en regelgeving die onder meer voorziet in striktere eisen aan organisaties die paardenpaspoorten mogen uitgeven, de zogeheten Gemachtigde Instanties (GI's). Op deze wijze wordt een professionaliseringsslag doorgevoerd in de afgifte en bezorging van paardenpaspoorten en wordt voorzien in meer toezicht en handhaving op deze organisaties om mogelijk frauduleuze praktijken met paardenpaspoorten te voorkomen.

Tot 1 juli 2026 worden paardenpaspoorten uitgegeven door 30 paardenpaspoort uitgevende instanties (PPI's). Van deze 30 PPI's hebben er 20 een aanvraag ingediend om GI te worden. Na een grondig beoordelingsproces door RVO en de NVWA voldoen op dit moment vijf aanvragers aan de eisen. Deze vijf instanties hebben voldoende omvang om de aan hen gemandateerde taken op te pakken en daarmee te voorzien in de vraag naar paardenpaspoorten. De partijen die op dit moment zijn aangewezen in het Besluit uit 2020 en niet gemachtigd worden als GI verliezen per 1 juli 2026 hun bevoegdheid om standaard paardenpaspoorten te maken, registreren en bezorgen. Zij blijven bevoegd om uitgebreide paardenpaspoorten te maken voor stamboek- of wedstrijdpaarden, maar verliezen per 1 juli 2026 hun bevoegdheid om deze uitgebreide paardenpaspoorten te registreren in het I&R systeem en te bezorgen. Voor deze taken dienen zij een samenwerking aan te gaan met één van de vijf Gemachtigde Instanties. De sector is zeer nauw betrokken geweest bij het traject om te komen tot GI's.

De nieuwe werkwijze per 1 juli vergt aanpassing van de werkzaamheden en organisatie van de GI's, ook gedurende het veulenseizoen. Om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen is mijn ministerie in goed overleg met deze organisaties en vertegenwoordigers van de paardensector. Alle rechtspersonen in Nederland kunnen ook na 1 juli 2026 jaarlijks aangeven in aanmerking te willen komen voor erkenning als Gemachtigde Instantie.

Benelux beschikking paardachtigen van kracht

Op 31 maart heeft de Minister van LVVN in het kader van het Nederlands voorzitterschap van de Benelux, namens het Benelux Comité van Ministers, een beschikking ondertekend inzake de gezondheidsvoorwaarden voor het niet-commercieel grensoverschrijdend verkeer van paardachtigen[2]. Deze beschikking voorziet in regels waaronder het EU-verplichte diergezondheidscertificaat in de grensregio's van de Benelux voor paardachtigen (paarden, ezels, zebra's en muildieren) voor niet-commerciële verplaatsingen niet van toepassing is.
Een diergezondheidscertificaat is normaliter verplicht bij verplaatsingen over de grens op basis van EU-wetgeving (verordening (EU) 2016/429). De verordening geeft echter de mogelijkheid voor grensafspraken tussen aan elkaar grenzende lidstaten om zo lokale activiteiten te kunnen vergemakkelijken. Hierdoor kunnen paardachtigen gemakkelijker de grens over in de Benelux voor bijvoorbeeld recreatief gebruik of grensbeweiding. Voor onder andere ruiters, paardenhouders en maneges verminderen zo de administratieve lasten en bijbehorende kosten. Deze vrijstelling is mogelijk zolang de diergezondheidsstatus van de drie landen stabiel is en zal worden ingetrokken zodra er een dreiging of uitbraak van een besmettelijke dierziekte is.

Reactie op aangenomen Kamermoties

Reactie op motie Van Campen over de nadere uitwerking van verdere wet- en regelgeving aan de Kamer doen toekomen (Kamerstuk 35 398, nr. 17)

De Kamer heeft met de motie van Campen (VVD) in 2021 verzocht nadere wet- en regelgeving op het gebied van diergezondheid uit Brussel voor parlementaire behandeling te ontvangen (Kamerstuk 35 398, nr. 17). De Kamer wordt geregeld geïnformeerd over veranderingen in de EU-wetgeving, zoals ook nu met de aangepaste categorisering van blauwtong. De diergezondheidsverordening is nu bijna 5 jaar van toepassing. Ik beschouw deze motie daarom als afgedaan. Als er nieuwe ontwikkelingen zijn dan informeer ik de Kamer daar vanzelfsprekend over.

Reactie op motie van leden Graus en Kostić: een adequaat monitoringssysteem voor virussen (Kamerstuk 29 683, nr. 325) en de motie van lid Graus: registratie en monitoring van vaccinatieprogramma's (Kamerstuk 29 683, nr. 327)

Tijdens het debat van 29 januari jl. hebben de leden Graus (PVV) en Kostić (PvdD) de regering via een motie verzocht een adequaat monitoringssysteem op te zetten om vervolguitbraken van virussen sneller te beteugelen en/of te voorkomen (Kamerstuk 29 683, nr. 325). Lid Graus heeft bij datzelfde debat tevens een motie ingediend voor registratie en monitoring van vaccinatieprogramma's waarbij ook negatieve effecten, waaronder mogelijk snellere virusmutaties of juist aantasting van het immuunsysteem, worden meegenomen (Kamerstuk 29 683, nr. 327).

---

[2] https://www.benelux.int/wp-content/uploads/2026/03/M20261-NL.pdf

In 2024 zijn vergelijkbare moties ingediend (Kamerstuk 29 683, nrs. 293 en 294). Op deze moties is een reactie gegeven in de brief die op 28 mei 2025 aan de Tweede Kamer is gestuurd (Kamerstuk 29 683, nr. 309). Daarin is uitgebreid ingegaan op verschillende monitoringssystemen die we in Nederland hebben om snel uitbraken van dierziekten te kunnen detecteren, waarin ook mutaties van bekende dierziekteverwekkers en negatieve effecten van vaccinatie kunnen worden opgespoord. Deze monitoringssystemen lopen goed en zorgen ervoor dat uitbraken van dierziekten of zoönosen zo snel mogelijk worden opgespoord, om zo de gevolgen voor dier en mens zo klein mogelijk te houden.
Met de uiteenzetting en toelichting in die brief van mei 2025 is aangegeven hoe uitvoering wordt gegeven aan deze moties. Samen met bovenstaande samenvatting beschouw ik deze twee moties als afgedaan.

Reactie op motie van lid Graus: risicomodellen en wind (Kamerstuk 29 683, nr. 326)

De motie van het lid Graus (PVV) van 29 januari 2026 betreft een verzoek om de invloed en reikwijdte van wind op de verspreiding van virussen mee te nemen in bestaande en nieuwe risicomodellen (Kamerstuk 29 683, nr. 326). In de dierziektebestrijding houdt de NVWA rekening met wind en neemt bij ruimingen aanvullende maatregelen indien dit nodig is. In de risico-analyse door NVWA wordt de invloed van verspreiding via de lucht meegenomen indien dit relevant en mogelijk is. De motie wordt dus al uitgevoerd en beschouw ik daarom als afgedaan.

Reactie op motie van lid Podt: de plaats van dierziekten en zoönosen in de gebiedsplannen (Kamerstuk 28 807, nr. 316)

De motie van het lid Podt (D66) van 18 december 2025 betreft een verzoek om de Kamer te informeren over de stappen die provincies hebben gezet om dierziekten en zoönosen te voorkomen. Ook is het verzoek om aan te geven wat er wellicht nog in de weg staat en welke andere structurerende keuzes binnen deze gebiedsplannen zijn (Kamerstuk 28 807, nr. 316).
De realisatie van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is door het vorige kabinet vervangen door de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN). Voor dierziekten en zoönosen was een «meekoppelende structurerende keuze» opgenomen in de Handreiking NPLG, met adviezen aan decentrale overheden over het meewegen van dierziekten en zoönosen binnen het NPLG. Binnen de RLN is die ruimte er niet. Waar de kennis uit de adviezen uit het NPLG over risicofactoren voor dierziekten en zoönosen in relatie tot ruimtelijk beleid kan worden bestendigd, wordt op dit moment verder uitgezocht. Dit is nodig, zodat decentrale overheden deze adviezen alsnog tot hun beschikking hebben en kunnen meenemen in hun afwegingen voor ruimtelijke ordening. Ook kunnen provincies zelf initiatieven ontwikkelen hieromtrent. Zo heeft de provincie Noord-Brabant een Brabantse Actieagenda Zoönosen ontwikkeld met het Brabants Kennisnetwerk Zoönosen en de Provinciale Raad Gezondheid (PRG).
In deze actieagenda is onder meer aandacht voor een veilige inrichting van het stedelijk en landelijk gebied. Met deze terugkoppeling beschouw ik deze motie als afgedaan.

Toezegging tijdlijn bestrijdingsprogramma IBR

Zoals ik heb toegezegd tijdens het Commissiedebat Dieren in de veehouderij en NVWA van 23 april jl., informeer ik de Kamer over de tijdlijn van de wetgeving voor de bestrijding van infectieuze boviene rhinotracheïtis (IBR) en waar deze effect heeft op de import van jonge kalveren uit Ierland.

In mijn brief aan de Kamer van 3 april jl. heb ik aangegeven dat ik samen met de betrokken sectoren heb vastgesteld dat de ingangsdatum van de algemene maatregel van bestuur (AMvB) voor een nationaal bestrijdingsprogramma tegen IBR per 1 juli 2026 niet haalbaar is en dat ik streef naar inwerkingtreding per 1 januari 2027 (Kamerstuk 28 807, nr. 324). Reden is dat nog enkele noodzakelijke stappen in het wetgevingsproces gezet moeten worden.

De stappen richting een uiteindelijke Europese IBR-vrijstatus voor Nederland zet ik samen met de betrokken sectorpartijen. Zij hebben het verzoek om regelgeving gedaan en draagvlak onder alle sectoren is van belang om de bestrijding te laten slagen. Er is een aantal fasen waarin de bestrijding zal verlopen:

– De eerste fase start bij inwerkingtreding van de AMvB op 1 januari 2027. Dan is sprake van een nationaal bestrijdingsprogramma, waarbij nog geen importvoorwaarden gelden.
– De tweede fase gaat in nadat het bestrijdingsprogramma is goedgekeurd door de Europese Commissie. Met de sectoren is afgesproken die goedkeuring uiterlijk vier jaar na inwerkingtreding van de AMvB aan te vragen. Vanaf de goedkeuring gaan er, op basis van EU-wetgeving, aanvullende voorwaarden gelden voor import uit landen die geen goedgekeurd bestrijdingsprogramma of officiële EU-vrijstatus hebben voor IBR. Dit betekent dat transport van nuchtere kalveren vanuit Ierland – ervan uitgaande dat Ierland geen vrijstatus voor IBR heeft – dan vrijwel niet meer mogelijk zal zijn, omdat in de meeste gevallen niet aan de aanvullende eisen voor import kan worden voldaan. Naast onderzoek op IBR moeten deze dieren namelijk ook 30 dagen in quarantaine worden geplaatst. Omdat de kalveren vaak jonger zijn dan 30 dagen, is dit niet mogelijk.
– Fase drie is de laatste fase, namelijk de overgang naar de officiële IBR-vrijstatus. Wanneer dit kan is op dit moment niet aan te geven omdat vooraf niet te voorspellen is wanneer er geen IBR meer wordt aangetoond in Nederland. Dit is erg afhankelijk van de voortgang van de bestrijding. De importvoorwaarden worden bij een IBR-vrijstatus nog wat strenger.

De bestrijding van IBR en de tijdlijn richting een goedgekeurd programma staat wat mij betreft los van wat ik vind van lange transporten van dieren. Ik wil hier graag een einde aan omwille van de negatieve impact op dierenwelzijn. Ik blijf daarom op Europees niveau pleiten voor een verbod op lange transporten, zoals ook aangegeven tijdens het Kamerdebat van 23 april 2026.

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
S.P.A. Erkens